

**ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙН ДҮРЭМ 103
ХЭТ ХӨНГӨН АГААРЫН ХӨЛӨГ - ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА**

А БҮЛЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

- 103.1. Зорилго*
- 103.3. Нисгээгчид тавигдах шаардлага*
- 103.5. Нислэгийн зааварчилгаа*
- 103.7. Радио холбоо ашиглах зөвшөөрөл*

**Б БҮЛЭГ. ХЭТ ХӨНГӨН АГААРЫН ХӨЛГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭХ
БАЙГУУЛЛАГА – ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ**

- 103.9. Эрх*
- 103.11. Нөөц*
- 103.13. Гэрчилгээний хугацаа*
- 103.15. Нөөц*
- 103.17. Аюулгүй ажиллагааны үзлэг, шалгалт*

В БҮЛЭГ. ГЭРЧИЛГЭЭЖҮҮЛЭЛТЭД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

- 103.51. Боловсон хүчинд тавигдах шаардлага*
- 103.53. Хангалт, хэрэгсэл*
- 103.55. Чанар баталгаажуулалтын дотоод систем*
- 103.57. Үйл ажиллагааны зааварт тавигдах шаардлага*

Г БҮЛЭГ. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

- 103.71. Үндсэн үүрэг*
- 103.73. Албан тушаалтан, ажилтнуудын бүртгэл*
- 103.75. Тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, материалын бүртгэл*
- 103.77. Нислэгт тэнцэх чадварын алдагдалтын тухай илтгэх*
- 103.79. Гэрчилгээ эзэмшигч байгууллагад орох өөрчлөлтүүд*

Д БҮЛЭГ. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРАМ

- 103.107. Агаарын хөлгийн бүртгэл*
- 103.109. Нөөц*
- 103.111. Нөөц*
- 103.113. Агаарын хөлгийн нислэгийн ашиглалтын заавар*
- 103.114. Агаарын хөлөгт байх бичиг баримт*
- 103.115. Тэмдэглэгээ ба зурагт хуудас*

Е БҮЛЭГ. НИСЛЭГИЙН ЖУРАМ

- 103.151. Шатахуунд тавигдах шаардлага*
- 103.153. Хамгийн нам өндөр*
- 103.155. Хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх*
- 103.157. Дельтаплан чирэх*
- 103.159. Зорчигч тээвэрлэх*

Ж БҮЛЭГ. НИСЛЭГТ ТЭНЦЭХ ЧАДВАР БА ТЕХНИК ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- 103.197. Тодорхойлолт*
- 103.199. Нислэгийн зөвшөөрөлд тавигдах шаардлага*
- 103.201. Нислэгийн зөвшөөрөл авах*

- 103.203. Нислэгийн зөвшөөрөл олгох
- 103.205. Шинэчлэлт
- 103.206. Бөх бат чанарыг шалгах
- 103.207. Нислэгт тэнцэх чадвар
- 103.208. Нислэгт тэнцэх чадварын удирдамж
- 103.209. Техник үйлчилгээ ба үзлэгт тавигдах шаардлага
- 103.211. Бүтэц
- 103.213. Хэрэглэл ба тоног төхөөрөмжид тавигдах шаардлага
- 103.215. Дельтаплан чирэх агаарын хөлөг

Зам, тээвэр, барилга хот байгуулалтын сайдын
2010 оны 05 дугаар сарын 07-ны өдрийн 160 дугаар
тушаалын 10 дугаар хавсралт

ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙН ДҮРЭМ-103 ХЭТ ХӨНГӨН АГААРЫН ХӨЛӨГ - ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

А БҮЛЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

103.1. Зорилго

(а) Энэ дүрмийн зорилго нь:

- 1/ хэт хөнгөн агаарын хөлгийн үйл ажиллагаанд хамаарах ИНД-91-ийн нэмэлт журмыг тогтоох;
- 2/ ИНД-91-ийн зарим заалтаас хэт хөнгөн агаарын хөлгийн үйл ажиллагааг чөлөөлөх;
- 3/ хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нислэгт тэнцэх чадварын болон засвар үйлчилгээнд тавигдах шаардлагыг тогтоох;
- 4/ энэ дүрмийн дагуу гэрчилгээжсэн хэт хөнгөн агаарын хөлгийн үйл ажиллагааг зохицуулахад оршино.

103.3. Нисгэгчид тавигдах шаардлага

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх этгээд нь:

- 1/ хэт хөнгөн агаарын хөлгийн зохих маягийн зэрэглэлтэй, нисгэгчийн хүчин төгөлдөр үнэмлэхтэй байна, эсхүл
- 2/ ИНД-61-ийн дагуу, зохих маягийн зэрэглэл бүхий нисгэгчийн хүчин төгөлдөр үнэмлэхтэй байна, эсхүл
- 3/ энэ дүрмийн 103.5-д заагдсан шаардлагыг хангасан багш нисгэгчийн шууд хяналтанд байгаа сурагч байна.

(б) Нисгэгч нь үнэмлэх болон зохих зэрэглэлээр олгогдсон эрх, хязгаарлалтын хүрээнд нислэгийн үйл ажиллагаанд оролцоно.

103.5. Нислэгийн зааварчилгаа

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийн маягийн зэрэглэл эзэмшээгүй, зохих сургалтанд хамрагдаж багшлах эрх олгогдоогүй этгээдийг хэт хөнгөн агаарын хөлгийн багш Нисгэгчээр томилохгүй.

(б) Энэ зүйлийн (а)-д заасан этгээд нь:

- 1/ хэт хөнгөн агаарын хөлөг дээр багшлах эрхтэй байна,
- 2/ хэт хөнгөн агаарын хөлгийн үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллагын зааварт тусгагдсан журмыг дагаж мөрдөнө; эсхүл
- 3/ ИНД-61-ийн дагуу, багшлах зэрэглэл эзэмшсэн,
- 4/ хэт хөнгөн агаарын хөлгийг жолоодох ур чадвартай гэдгээ харуулсан байна.

103.7. Радио холбоо ашиглах зөвшөөрөл

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нисгэгч нь холбогдох Иргэний нисэхийн багц дүрэм (цаашид ИНБД гэх)-ийн шаардлагын дагуу нислэгийн радио холбооны операторчийн зэрэглэл эзэмшээгүй бол аэронавигацийн радио дамжуулагч ашиглахыг зөвшөөрөхгүй.

Б БҮЛЭГ. ХЭТ ХӨНГӨН АГААРЫН ХӨЛГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭХ БАЙГУУЛЛАГА – ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ**103.9. Эрх**

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллагын гэрчилгээнд уг байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэлийг тодорхойлсон байна.

(б) Хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллага нь дараах үйл ажиллагааны аль нэгийг, эсхүл бүгдийг явуулахаар гэрчилгээжсэн байж болно:

- 1/ хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх этгээдийн ур чадварыг тогтоох зорилгоор:
 - 1.1 шалгалтын асуулт боловсруулах;
 - 1.2 шалгалт авах;
 - 1.3 шалгах нислэгийн стандарт болон шалгуурыг тодорхойлох;
 - 1.4 шалгах нислэг үйлдэх.
- 2/ хэт хөнгөн агаарын хөлөг болон түүний эд анги, тоноглол зохих шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг тогтоох, гэрчилгээжүүлэх зорилгоор:
 - 2.1 засвар үйлчилгээ, үзлэг шалгалт хийх журам, шаардлагыг боловсруулах;
 - 2.2 өөрчлөлт, сайжруулалт, шинэчлэлийг батлах;
 - 2.3 загвар, бүтцийн өөрчлөлтөд зөвшөөрөл олгох;
 - 2.4 эвдрэл гэмтлийг шинжилж шалгах;
 - 2.5 аюулгүй ажиллагааны зөвлөмжийг зохих хэлбэрээр боловсруулан гаргах;
- 3/ байгууллагын ажилтнууд болон гишүүдээс аюулгүй ажиллагааны хангалт, хяналтыг хариуцах этгээдийг томилох.

103.11. Нөөц**103.13. Гэрчилгээний хугацаа**

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийн үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллагын гэрчилгээ нь 3 жил хүртэл хугацаагаар олгогдож болно.

(б) Гэрчилгээ нь түүний хүчинтэй хугацаа дуусах, эсхүл Иргэний нисэхийн ерөнхий газар (цаашид ИНЕГ гэх)-аас үйл ажиллагааг нь түр болон бүрмөсөн зогсоох хүртэл хүчин төгөлдөр байна.

(в) Гэрчилгээний хүчинтэй хугацаа дууссан, эсхүл үйл ажиллагааг нь бүрмөсөн зогсоосон тохиолдолд гэрчилгээг ИНЕГ-т нэн даруй буцаана.

(г) Үйл ажиллагааг нь түр хугацаагаар зогсоосон тохиолдолд гэрчилгээний эрхээ сэргээлгэхээр ИНЕГ-т хандаж болно.

103.15. Нөөц**103.17. Аюулгүй ажиллагааны үзлэг, шалгалт**

(а) Хэрэв, иргэний нисэхийн аюулгүй ажиллагаа болон аюулгүй байдлын ашиг сонирхлын үүднээс гэрчилгээ эзэмшигчийн тоног төхөөрөмж, бичиг баримт, бүртгэл мэдээнд үзлэг шалгалт хийх шаардлагатай гэж ИНЕГ-аас үзвэл энэ тухай гэрчилгээ эзэмшигчид бичгээр мэдэгдэнэ.

(б) Энэ зүйлийн (а)-д заасан үзлэг, шалгалтын үед Гэрчилгээ эзэмшигч нь шаардлагатай баримт бичиг, мэдээллээр хангах үүрэгтэй.

В БҮЛЭГ. ГЭРЧИЛГЭЭЖҮҮЛЭЛТЭД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

103.51. Боловсон хүчинд тавигдах шаардлага

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийн үйл ажиллагаа эрхлэхээр өргөдөл гаргагч /цаашид өргөдөл гаргагч гэх/ нь дараах албан тушаалтан болон ажилтнуудтай байна:

- 1/ байгууллагын үйл ажиллагаа энэ дүрмийн Бүлэг Б, В, Г-д заасан шаардлагын дагуу гүйцэтгэгдэж, санхүүжиж байгааг бататгах эрх бүхий удирдах албан тушаалтан;
- 2/ байгууллагын үйл ажиллагаанд энэ дүрмийн Бүлэг Б, В, Г-д заасан шаардлагыг дагаж мөрдөж байгааг бататгах үүрэг хүлээсэн гүйцэтгэх албан тушаалтан;
- 3/ гэрчилгээнд тодорхойлогдсон үйл ажиллагааг төлөвлөх, гүйцэтгэх, хянах, үзлэг шалгалт хийх болон баталгаажуулах үүрэг бүхий, зохих түвшинд бэлтгэгдсэн ажилтнууд.

(б) Өргөдөл гаргагч нь:

- 1/ гэрчилгээнд тодорхойлогдсон үйл ажиллагааг гүйцэтгэх этгээдийн ур чадварыг үнэлэх, сонгох журмыг боловсруулсан байна;
- 2/ эрх олгогдсон этгээдийн мэргэжлийн ур чадварыг хадгалах журмыг боловсруулсан байна;

(в) Үйл ажиллагаанд оролцож байгаа этгээдүүд нь энэ дүрэм болон бусад хууль дүрмийн дагуу шаардагдах бичиг баримтыг эзэмшсэн эсэхийг өргөдөл гаргагч хариуцна.

103.53. Хангалт, хэрэгсэл

(а) Өргөдөл гаргагч нь үйл ажиллагаандаа шаардагдах, дараах зүйлсийг багтаасан материаллаг нөөцөөр хангагдсан байна:

- 1/ байрлах байр, ажлын өрөө тасалгаа, үйлдвэрлэлийн цех, ангар, бусад байгууламж;
- 2/ тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, сургалт дадлагын хэрэгсэл, мэдээллийн болон бичиг баримтын сан.

103.55. Чанар баталгаажуулалтын дотоод систем

(а) Өргөдөл гаргагч нь Бүлэг В, Г-д заасан шаардлагууд хэрхэн мөрдөгдөж байгаа болон үйл ажиллагаанд нийцэж байгаа эсэхийг бататгах зорилго бүхий чанар баталгаажуулалтын дотоод системтэй байна.

(б) Чанар баталгаажуулалт хариуцсан албан тушаалтан нь аюулгүй ажиллагаатай холбоотой аливаа асуудлаар удирдах албан тушаалтантай шууд харьцах эрхтэй байна.

103.57. Үйл ажиллагааны зааварт тавигдах шаардлага

(а) Өргөдөл гаргагч нь дараах зүйлийг багтаасан Үйл ажиллагааны зааврыг боловсруулсан байна:

- 1/ энэ дүрмийн заалтыг хэрхэн хэрэгжүүлэх аргачлалыг тодорхойлж, мөн үйл ажиллагаанд байнга мөрдөгдөнө гэдгийг баталсан өргөдөл гаргагчийн удирдах албан тушаалтны баталгаа;
- 2/ энэ дүрмийн 103.51-ийн (а)-гийн 1/ ба 2/-т заагдсан этгээдүүдийн нэрс, албан тушаал;
- 3/ энэ зүйлийн (а)-гийн 2/-т заагдсан этгээдүүдийн үүрэг, тэдгээр нь байгууллагын нэрийн өмнөөс ИНЕГ болон бусад холбогдох байгууллагатай шууд харьцах эсэх;
- 4/ энэ зүйлийн (а)-гийн 2/-т заагдсан этгээдүүдийн үүрэг хариуцлагын уялдааг ажлын байр бүрээр харуулсан бүтэц зохион байгуулалтын бүдүүвч зураглал;
- 5/ ИНЕГ-аас зөвшөөрсөн үйл ажиллагааг гүйцэтгэхэд шаардлагатай ажлын байрны нарийвчилсан тодорхойлолт;
- 6/ ажлын байр бүрд шаардлагатай хангалт, хэрэгслүүд;
- 7/ дараах журмууд:
 - 7.1 энэ дүрмийн 103.51-ийн (б)-д шаардсан, ур чадварыг үнэлэх
 - 7.2 энэ дүрмийн 103.51-ийн (в)-д шаардсан, бичиг баримт хөтлөх
 - 7.3 энэ дүрмийн 103.55-д шаардсан, чанар баталгаажуулалтын дотоод системийг бий болгох журам;
 - 7.4 энэ дүрмийн 103.77-т шаардсан, эвдрэл гэмтэл, аюултай нөхцөл байдлыг бүртгэх журам;
 - 7.5 үйл ажиллагааны зааврыг хянах, нэмэлт өөрчлөлт хийх, түгээх журам;

(б) Үйл ажиллагааны заавар нь ИНЕГ-ын эрх бүхий этгээдээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн байна.

Г БҮЛЭГ. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

103.71. Үндсэн үүрэг

(а) Гэрчилгээ эзэмшигч нь:

- 1/ зааврын 1 хувийг Үйл ажиллагааны зааварт заагдсан ажлын байр бүрт байлгана;
- 2/ тухайн зааварт тусгагдсан бүх журмыг мөрдөж ажиллана;
- 3/ зааврыг холбогдох этгээдэд хувилж түгээсэн байна;
- 4/ энэ дүрмийн Бүлэг В-д заасан шаардлага стандартыг байнга хангаж ажиллана;
- 5/ ИНЕГ-0103/01 маягтад бичигдсэн хаяг, утас, факсны дугаарт өөрчлөлт орсноос хойш 28 хоногийн дотор ИНЕГ-т мэдэгдэнэ.

103.73. Албан тушаалтан, ажилтнуудын бүртгэл

(а) Гэрчилгээ эзэмшигч нь дараах бүртгэл мэдээлэлтэй байна:

- 1/ ИНЕГ-ын даргаас эрх олгогдсон этгээдийн үүрэг хариуцлага, эрх мэдлийн цар хүрээ, эсхүл
- 2/ тухайн байгууллагаас эрх, зөвшөөрөл олгогдсон этгээдийн үүрэг хариуцлага, эрх мэдлийн цар хүрээ.

(б) Бүртгэлд, ажилтнуудын мэргэжил, дадлага туршлага, сургалт дамжаа болон олгогдсон эрх, зөвшөөрлийн талаар дэлгэрэнгүй тусгасан байна.

103.75. Тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, материалын бүртгэл

(а) Гэрчилгээ эзэмшигч нь гэрчилгээнд заагдсан үйл ажиллагааг гүйцэтгэхэд ашиглагдах, аюулгүй ажиллагаанд нөлөөлөх чухал эд анги, тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, материалыг туршсан, шалгасан, тохируулга хийсэн тухай бичилт хийж, бүртгэл хөтөлнө.

103.77. Нислэгт тэнцэх чадварын алдагдалтын тухай илтгэх

(а) Гэрчилгээ эзэмшигч нь агаарын хөлгийн аюулгүй ажиллагаанд нөлөөлөх аливаа эвдрэл, гэмтэл, нислэгт тэнцэх чадварын алдагдалтын тухай мэдээлэх журам тогтоосон байна.

(б) Энэ зүйлийн (а)-д заасан мэдээллийг ИНЕГ-ын эрх бүхий этгээдэд ирүүлнэ.

103.79. Гэрчилгээ эзэмшигч байгууллагад орох өөрчлөлтүүд

(а) Гэрчилгээ эзэмшигч нь үйл ажиллагааны заавартаа нэмэлт, өөрчлөлт хийхдээ байгууллагын үндсэн чиг үүрэг, тодорхойлолт хэвээр үлдэнэ гэдгийг бататгана.

(б) Үйл ажиллагааны зааварт хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт нь энэ дүрмийн шаардлагад нийцсэн ба дагаж мөрдөгдөнө гэдгийг гэрчилгээ эзэмшигч бататгана.

(в) Гэрчилгээ эзэмшигч нь зааврын нэмэлт өөрчлөлтийн тухай ИНЕГ-ын эрх бүхий этгээдэд мэдэгдэж, нэмэлт өөрчлөлтийн хувийг нэн даруй хүргүүлнэ.

(г) Гэрчилгээ эзэмшигч нь дараах тохиолдлуудад ИНЕГ-ын саналыг авсны үндсэн дээр нэмэлт, өөрчлөлт хийнэ:

- 1/ удирдах албан тушаалтныг өөрчлөх;
- 2/ нэр заагдсан албан тушаалтныг өөрчлөх;
- 3/ ИНЕГ-ын даргаас шилжигдсэн эрх эзэмшигчийн ажлын байр, албан тушаалыг өөрчлөх;
- 4/ гэрчилгээнд заагдсан үйл ажиллагаанд өөрчлөлт оруулах.

(д) Энэ зүйлийн (г)-д заагдсан аливаа өөрчлөлт хийгдэж байх хугацаанд гэрчилгээ эзэмшигчийн үйл ажиллагаа явуулах нөхцөлийг ИНЕГ-аас тодорхойлж өгч болно.

(е) Гэрчилгээ эзэмшигч энэ зүйлийн (д)-д заагдсан аливаа нөхцөлийг дагаж мөрдөнө.

(ж) Энэ дүрэмд тусгагдсан өөрчлөлтүүдийн улмаас гэрчилгээнд өөрчлөлт орохоор бол эзэмшигч нь гэрчилгээг ИНЕГ-т нэн даруй ирүүлнэ.

(з) Гэрчилгээ эзэмшигч нь, нисэхийн аюулгүй ажиллагааны үүднээс ИНЕГ-аас шаардсан аливаа өөрчлөлтийг үйл ажиллагааны заавартаа оруулна.

Д БҮЛЭГ. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРАМ**103.107. Агаарын хөлгийн бүртгэл**

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлөгт ИНД-47-гийн дагуу бүртгэлийн гэрчилгээ авахаар өргөдөл гаргагч нь уг агаарын хөлгийн хувьд дараах баримтыг бүрдүүлнэ:

- 1/ ИНЕГ-аас хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нислэг-техникийн үндсэн үзүүлэлтэд тавигдах шаардлагыг хангаж байгаа эсэх, эсхүл
- 2/ энэ дүрмийн 103.203-ын (а)-гийн 1/-ийн 1.2 -т заагдсан маягийн загварын стандартад нийцэж байгаа эсэх.

(б) Бүртгэлд зөвшөөрөгдсөн хэт хөнгөн агаарын хөлгийг ашиглагч нь тухайн агаарын хөлгийг энэ зүйлийн (а)-д заагдсан шаардлагыг тогтмол хангаж байгаа эсэхэд хариуцлага хүлээнэ.

103.109.Нөөц**103.111.Нөөц****103.113. Агаарын хөлгийн нислэгийн ашиглалтын заавар**

(а) ИНД 91-д заасан шаардлага нь хэт хөнгөн агаарын хөлгийг ашиглагчид хамаарахгүй.

103.114. Агаарын хөлөгт байх бичиг баримт

(а) ИНД 91-д заасан шаардлага нь хэт хөнгөн агаарын хөлгийг ашиглагчид хамаарахгүй.

(б) Аливаа этгээдийг энэ дүрмийн 103.199-ийн (б)-д шаардсан, нислэгийн зөвшөөрөлгүй 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр, эсхүл 1-р ангиллын хэт хөнгөн нисдэг тэргээр нислэг үйлдэхийг хориглоно.

103.115. Тэмдэглэгээ ба зурагт хуудас

(а) Гэрчилгээ эзэмшигч нь 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлгийн бүхээгт нисгэгч ид харагдахуйц газарт дараах тэмдэглэгээг байрлуулсан байна:

- 1/ агаарын хөлгийн загварын, эсхүл гэрчилгээт жингийн аль бага жин, ба
- 2/ тухайн агаарын хөлгийн хувьд ашигт ачааллын дээд ба доод хязгаар.

(б) Гэрчилгээ эзэмшигч нь 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлгийн бүхээгт, зорчигчид харагдахуйц газарт дараах тэмдэглэгээ болон зурагт хуудсыг байрлуулсан байна:

- 1/ зорчигчдод хандсан анхааруулга болон зөвлөмж,
- 2/ уг агаарын хөлөгт нислэгт тэнцэх чадварын гэрчилгээ шаардагдахгүй гэсэн бичилт.

Е БҮЛЭГ. НИСЛЭГИЙН ЖУРАМ**103.151. Шатахуунд тавигдах шаардлага**

(а) ИНД 91-д заасан шаардлага нь хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нисгэгчид хамаарахгүй.

103.153. Хамгийн нам өндөр

(а) ИНД 91-т заасныг үл хамааран, хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр дараах зорилгоор 150 метр (500 фут)-ээс нам өндөрт нислэг үйлдэхийг зөвшөөрнө.

- 1/ газрын гадаргуугаас дээшхи 50 метр (200 фут)-ээс доошгүй нам өндөрт хэт хөнгөн сэнст төхөөрөмж (gyroplane)-өөр үйлдэх сургалтын нислэг;
- 2/ дараах тохиолдолд хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нислэгийн тэмцээний үед болон бэлтгэл сургуулилтын нислэг;
 - 2.1 хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр үйл ажиллагаа эрхэлж буй байгууллагын удирдлага, зөвшөөрлийн дагуу явагдаж байгаа үйл ажиллагаа;
 - 2.2 хэт хөнгөн агаарын хөлгийн байгууллагаас тавьсан нөхцөл, шаардлагын дагуу зохион байгуулагдаж байгаа үйл ажиллагаа;
 - 2.3 газрын гадаргуугаас дээш 50 метр (200 фут)-ээс доошгүй өндөрт үйлдэгдэх нислэг.

103.155. Хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нисгэгч нь:

- 1/ зөвхөн өдрийн цагт нислэг үйлдэнэ;
- 2/ ил харааны дүрмээр нислэг үйлдэх цаг уурын нөхцөлд, эсхүл ИНД 91- д зааснаас дээш үзүүлэлттэй нөхцөлд нислэг үйлдэнэ.

(б) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нисгэгч нь:

- 1/ хот суурин газар, хүн ам шигүү суурьшсан нутаг дэвсгэр дээгүүр нислэг үйлдэхгүй;
- 2/ дараах шаардлагыг хангасан тохиолдолд ИНД-139–ийн дагуу гэрчилгээжсэн аэродромоос 5,5 км (3 nmile)-д буюу удирдлагатай агаарын зайд нислэг үйлдэнэ:
 - 2.1 ИНД 61-д заасан нисэхийн хууль тогтоомжийн шалгалт, эсхүл ижил төрлийн шалгалт өгсөн, эсхүл
 - 2.2 энэ зүйлийн 2/-ын 2.1 -д заагдсан шаардлагыг хангасан багш нисгэгчийн шууд хяналтанд.

(в) Дараах шаардлага хангагдаагүй тохиолдолд нисгэгч нь энэ зүйлийн (б)-гийн 2/-ын 2.2-ын дагуу нислэгийн үйл ажиллагаанд оролцож болохгүй бөгөөд багш нисгэгч нь тухайн нислэгийг зөвшөөрч болохгүй:

- 1/ нисгэгч нь багш нисгэгчээс нислэг үйлдэх тухайн агаарын зайд хүчин төгөлдөр үйлчилж буй дүрмийн талаар бүрэн зааварчлага аваагүй бол,
- 2/ нислэгийн өмнө, нислэгийн хөдөлгөөний үйлчилгээний албанаас тухайн нислэгийн талаар бүрэн мэдээлэл өгөгдөөгүй бол.

103.157. Дельтаплан чирэх

(а) Дельтаплан чирэх хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нисгэгч нь ИНД-61–ийн дагуу олгогдсон үнэмлэхтэй, эсхүл хэт хөнгөн агаарын хөлгийн өндөр зэрэглэлийн гэрчилгээтэй байх ба хэт хөнгөн агаарын хөлгийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагаас "дельтаплан чирэх зэрэглэл олгосон" тухай бичилтийг нислэгийн дэвтэртээ хийлгэсэн байна.

(б) Дараах шаардлагыг хангасан, ИНД-61–ийн дагуу олгогдсон үнэмлэхтэй, эсхүл хэт хөнгөн агаарын хөлгийн өндөр зэрэглэлийн гэрчилгээтэй нисгэгчид дельтаплан чирэх зэрэглэл олгоно:

- 1/ 100-гаас доошгүй цагийн нислэгийн дадлага туршлагатай байх ба үүнээс:
 - 1.1 80-аас доошгүй цагт нь хэт хөнгөн агаарын хөлгийн даргын үүрэг гүйцэтгэсэн,
 - 1.2 20-иос доошгүй цагт нь нислэг үйлдэх тухайн хэт хөнгөн агаарын хөлөг дээр нислэг үйлдсэн байна;
- 2/ нисгэгч нь, дельтаплан чирэх үеийн онцгой тохиолдлын болон үйл ажиллагааны журмын талаар дельтапланы эрх бүхий багш нисгэгчээс зааварчилгаа авсан;
- 3/ хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр дельтаплан чирэх үеийн онцгой тохиолдлын болон үйл ажиллагааны журмын талаар хэт хөнгөн агаарын хөлгийн эрх бүхий багш нисгэгчээс зааварчилгаа авсан байна.

(в) Нисгэгч нь дараах шаардлагыг хангаагүй хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр дельтаплан чирэхгүй:

- 1/ чирж буй агаарын хөлөг нь маягийн хувьд, чирүүлэх дельтапланы тодорхойлолтод зөвшөөрөгдсөн хамгийн их чирэх хурднаас бага хурд дээр тогтвортой удирдагдаж нислэг үйлдэх чадвартай байх;

- 2/ чирж буй агаарын хөлөг нь энэ дүрмийн 103.321-д заасан, тоног төхөөрөмжид тавигдах шаардлагыг хангасан байх;
- 3/ тухайн нислэгээс өмнө, чирж байгаа болон чирэгдэж байгаа агаарын хөлгүүдийн холбоос салгах механизмын ажиллагааг шалгасан байх.

103.159. Зорчигч тээвэрлэх

(а) Нисгэгч нь дор дурдсанаас бусад тохиолдолд хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр аливаа этгээдийг тээвэрлэхгүй:

- 1/ хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр үйл ажиллагаа эрхэлж буй байгууллагаас зөвшөөрсөн бол;
- 2/ агаарын хөлөг нь 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлөг бол;
- 3/ хэт хөнгөн агаарын хөлгийн техник үйлчилгээний баримт бичигт энэ дүрмийн 103.313-ын дагуу нислэгт тэнцэх чадварын талаар зохих тэмдэглэл хийгдсэн бол.

Ж БҮЛЭГ. НИСЛЭГТ ТЭНЦЭХ ЧАДВАР БА ТЕХНИК ҮЙЛЧИЛГЭЭ

103.197. Тодорхойлолт

(а) Энэ бүлэг болон ИНД-91-д нийцүүлэх үүднээс, 1-р ангиллын хэт хөнгөн нисдэг тэргийг 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлөгт хамааруулна.

103.199. Нислэгийн зөвшөөрөлд тавигдах шаардлага

(а) ИНД 91-д заасан шаардлага нь хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нисгэгчид хамаарахгүй.

(б) Аливаа этгээдийг, энэ дүрмийн дагуу нислэгийн зөвшөөрөл, эсхүл түр зөвшөөрөл олгогдоогүй 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэхийг хориглоно.

103.201. Нислэгийн зөвшөөрөл авах

(а) 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлөгт нислэгийн зөвшөөрөл авах аливаа этгээд энэ дүрмийн 103.203-д заагдсан мэдээлэл, баримтыг бүрдүүлэн, зохих төлбөрийн баримтын хамт ИНЕГ-т ирүүлнэ.

103.203. Нислэгийн зөвшөөрөл олгох

(а) Дараах шаардлага хангагдсан тохиолдолд аливаа этгээдийн 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлөгт нислэгийн зөвшөөрөл олгоно:

- 1/ бүрдүүлсэн байх бичиг баримт:
 - 1.1 Чикагогийн Конвенцийн хэлэлцэн тохирогч улсын эрх бүхий байгууллагаас олгосон хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх зөвшөөрөл, эсхүл түүнтэй ижил хүчин төгөлдөр баримт, эсхүл
 - 1.2 ИНЕГ-ын дарга хүлээн зөвшөөрөхүйц маягийн стандартын шаардлага хангасныг баталсан баримт, эсхүл
 - 1.3 тухайн агаарын хөлгийн маягаас 6 буюу түүнээс дээш тооны агаарын хөлөг ашиглалтад байгаа бөгөөд тэдгээр нь нийт 150-иас доошгүй цагийн, мөн тэдгээрээс нэг нь 50-иас доошгүй цагийн нислэг үйлдсэн гэх баталгаа, эсхүл
 - 1.4 тухайн агаарын хөлөгт энэ зүйлийн (б)-гийн дагуу түр зөвшөөрөл олгогдсон ба энэ дүрмийн 103.207 -гийн дагуу бөх бат чанарыг нь шалгасан тухай баталгаа.
- 2/ бүрдүүлсэн байх бичлэг, тэмдэглэл:

- 2.1 агаарын хөлөг нь холбогдох ИНБД-ийн бүх шаардлагыг хангасан гэдгийг бататгах баримт;
- 2.2 тухайн агаарын хөлгийн нийт ниссэн цаг болон өмнө олгогдсон нислэгийн зөвшөөрөл, эсхүл түүнтэй адил төстэй бичиг баримт олгогдсоноос хойшхи нислэгийн цагийн баримт;
- 2.3 хэт хөнгөн агаарын хөлөг, эсхүл түүний хөдөлгүүр буюу хөдөлгүүрийн эд ангид үйлдвэрлэгчээс зайлшгүй хийсэн байх аливаа үзлэг, их засвар бусад үйлчилгээний баримт.

3/ тухайн агаарын хөлгийг ИНЕГ-ын даргаас эрх олгогдсон этгээд шалгаж ИНД-91-д заагдсан техник үйлчилгээний зохих баримт дээр нь уг агаарын хөлөг бүтцийн хувьд аюулгүй болох тухай тэмдэглэл хийсэн байна.

(б) ИНЕГ нь, хэт хөнгөн агаарын хөлгийн нислэгийн хязгаарлалтуудаас хамааран, нислэгийн аюулгүй ажиллагааны эрх ашгийн үүднээс, нислэгийн зөвшөөрлийг түр хугацаагаар олгож болно.

(в) Энэ зүйлийн (а)-д заасан зөвшөөрлийг агаарын хөлгийн ашиглалтын нийт хугацаагаар ба түр зөвшөөрлийн хувьд хуанлийн 6 сар хүртэл хугацаагаар олгоно.

103.205. Шинэчлэлт

(а) 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлөгт, түүний нислэгт тэнцэх чадварт нөлөөлж болохуйц өөрчлөлт, шинэчлэлт хийгдсэн тохиолдолд аливаа нислэг үйлдэхээс өмнө энэ дүрмийн 103.203-ийн дагуу дахин үзлэг хийгдэж үнэлгээ олгогдсон байна гэдгийг тухайн агаарын хөлгийг ашиглагч бататгана.

103.206. Бөх бат чанарыг шалгах

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийн бөх бат чанарыг дараах хугацаанд шалгана:

- 1/ төмөр холбоос ба үйлдвэрлэлийн бус аргаар хийгдсэн материалаар хийсэн агаарын хөлгийн хувьд 40 цагийн нислэг, эсхүл
- 2/ үйлдвэрлэлийн бус аргаар хийгдсэн эд анги, материалаар хийсэн агаарын хөлгийн хувьд 25 цагийн нислэг, эсхүл
- 3/ үйлдвэрлэлийн аргаар хийсэн эд анги, материалаар хийсэн агаарын хөлгийн хувьд 10 цагийн нислэг, эсхүл
- 4/ урьдчилан үйлдвэрлэсэн бэлдэц, эд ангиар хийсэн агаарын хөлгийн хувьд 10 цагийн нислэг.

(б) Бөх бат чанарыг, агаарын хөлөг эвдрэл гэмтэлд орсны дараа, эсхүл өөрчлөлт шинэчлэлт хийгдсэн тухай бүр шалгана.

103.207. Нислэгт тэнцэх чадвар

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийн дарга нь энэ дүрмийн 103.206-ийн дагуу бөх бат чанарыг шалгасны дараа техник үйлчилгээний бичиг баримтад ИНД 91-д шаардсаны дагуу дараах тэмдэглэл хийнэ:

- 1/ нислэгийн хурд болон бүх төрлийн жолоодлогын талаар;
- 2/ Нисгэгчийн нэр, гэрчилгээ, үнэмлэхний дугаар болон ниссэн цаг, он сар өдөр, гарын үсэг бүхий дараах бичилтийг хийнэ :

Энэхүү агаарын хөлөг нь ИНД-103 -ын дагуу цагийн нислэгийг хангалттай түвшинд гүйцэтгэсэн ба нислэгийн үйл ажиллагааны зохих чадвартай, хурдны хэвийн

хязгаарлалтад бүх төрлийн жолоодлогыг гүйцэтгэх боломжтой, нислэгт тэнцэх чадвартай болохыг тодорхойлов.

..... он.....сар.....өдөр Гарын үсэг.....

103.208. Нислэгт тэнцэх чадварын удирдамж

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийг ашиглагч нь ИНЕГ-аас гаргасан холбогдох нислэгт тэнцэх чадварын удирдамжид тусгагдсан зааварчилгааг биелүүлнэ.

(б) Холбогдох нислэгт тэнцэх чадварын удирдамж гүйцэтгэгдээгүй хэт хөнгөн агаарын хөлгөөр аливаа этгээд нислэг үйлдэж болохгүй.

103.209. Техник үйлчилгээ ба үзлэгт тавигдах шаардлага

(а) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийг ашиглагч нь тухайн агаарын хөлгийн нислэгт тэнцэх чадварын хадгалалтыг хариуцана.

(б) Хэт хөнгөн агаарын хөлгийг ашиглагч нь тухайн агаарын хөлөг энэ дүрмийн 103.307-ийн (а)-гийн 1/-д заагдсан загвар, маягийн стандартыг хангаж байгаа ба агаарын хөлгийг зохион бүтээгчээс, эсхүл үйлдвэрлэгчээс тогтоосон техник үйлчилгээний шаардлагыг мөрдөж байгаа гэдгийг бататгана.

(в) Хэт хөнгөн агаарын хөлөг нь өмнөх 12 сарын дотор жил тутмын үзлэгт ороогүй тохиолдолд аливаа этгээд түүнийг нислэгийн үйл ажиллагаанд ашиглаж болохгүй.

(г) Энэ зүйлийн (в)-д заагдсан үзлэг нь:

1/ дараах этгээдээр гүйцэтгэгдэнэ:

1.1 ИНЕГ-аас, жилийн үзлэг гүйцэтгэх эрх олгогдсон, эсхүл

1.2 ИНД-66-ын дагуу олгогдсон хөдөлгүүр болон их биений зэрэглэлтэй, техник үйлчилгээний ажилтны хүчин төгөлдөр үнэмлэхтэй,

2/ ИНД-43 -ын Хавсралт В-д заагдсан эд анги, зүйлсийг хамарсан байна.

(д) Энэ зүйлийн (в)-д заагдсан үзлэгийг гүйцэтгэсэн этгээд тухайн агаарын хөлгийг нислэгт тэнцэх чадвартай гэж үзвэл:

1/ гэрчилгээ олгох ба гэрчилгээг агаарын хөлөг дотор, ил харагдахуйц газар байрлуулахыг шаардана;

2/ энэ хэсгийн 1/-д заасан гэрчилгээний хуулбарыг үзлэгийн тайланд хавсаргана;

3/ 2-р ангиллын хэт хөнгөн агаарын хөлгийн хувьд, ИНД 91-д заасан техник үйлчилгээний бичиг баримтад гэрчилгээжүүлсэн тухай тэмдэглэл хийнэ.

(е) Энэ зүйлийн (д)-гийн 1/-д заасан гэрчилгээнд дараах зүйл тусгагдана:

1/ агаарын хөлгийн бүртгэлийн таних тэмдэг;

2/ агаарын хөлгийн маяг;

3/ ээлжит болон жил тутмын үзлэг хийгдэх огноо;

4/ жил тутмын үзлэгийг гүйцэтгэсэн этгээдийн гарын үсэг, үнэмлэх, гэрчилгээнийх нь дугаар, үзлэг хийгдсэн огноо;

(ж) Энэ зүйлийн (в)-д заагдсан үзлэгээр хэт хөнгөн агаарын хөлөг нислэгт тэнцэх чадваргүй гэж тогтоогдвол уг агаарын хөлгийг энэ зүйлийн (д)-гийн дагуу гэрчилгээ олгогдох хүртэл нислэгийн үйл ажиллагаанд ашиглаж болохгүй.

103.211. Бүтэц

(а) Дараах эд анги, материалаар хэт хөнгөн агаарын хөлөг бүтээж буй этгээд ИНД-148-ын шаардлагыг дагаж мөрдөх шаардлагагүй:

- 1/ төмөр холбоос ба үйлдвэрлэлийн бус аргаар хийгдсэн материал, эсхүл
- 2/ үйлдвэрлэлийн бус аргаар хийгдсэн эд анги, материал, эсхүл
- 3/ үйлдвэрлэлийн аргаар хийсэн эд анги, материал, эсхүл
- 4/ урьдчилан үйлдвэрлэсэн бэлдэц, эд анги.

103.213. Хэрэглэл ба тоног төхөөрөмжид тавигдах шаардлага

(а) Энэ зүйлийн (б)-г харгалзан үзсэнээр, хэт хөнгөн агаарын хөлгийг ашиглагч нь уг агаарын хөлгийг дараах хэрэглэл, тоноглолоор тоноглон байна:

- 1/ агаарын хөлгийн загвар, маягт нийцсэн, зохион бүтээгчээс, эсхүл бэлдэц үйлдвэрлэгчээс шаардсан хэрэглэл, тоног төхөөрөмж;
- 2/ хурд заагч, өндөр хэмжигч, соронзон чиглэл заагч хэрэглэлүүд.

(б) Моторт шүхрийг хурд заагчтай байхыг шаардахгүй.

(в) ИНД-91-д заагдсан дараах шаардлагууд хэт хөнгөн агаарын хөлөгт хамаарахгүй:

- 1/ ИНД-91-д шаардсан хамгийн цөөн хэрэглэл, тоног төхөөрөмжид,
- 2/ ИНД-91-ийн Хавсралт А- заагдсан суудлын стандартад.

103.215. Дельтаплан чирэх агаарын хөлөг

(а) Дельтаплан чирэх хэт хөнгөн агаарын хөлгийг ашиглагч нь энэ дүрмийн 103.213-аас гадна, дараах зүйлийг бататгана:

- 1/ агаарын хөлөгт дараах тоноглолууд суурилагдсан гэдгийг:
 - 1.1 уг агаарын хөлгийн хийцийн стандартад нийцсэн чирэх дэгээ ба бэхэлгээ төхөөрөмж /чирж байгаа агаарын хөлгийн Нисгэгч нь шаардлагатай үед холбоосыг нь салгах боломжтой байна/,
 - 1.2 ар талаа харах толь,
 - 1.3 чирэх уяаны дельтаплан талын үзүүр хэсэг нь 100 кг-аас дээш жинтэй зүйлийг чирэхэд тасрахаар байх.
- 2/ дээшээ 45 градус, доошоо 30 градус, хажуу тийш 30 градусын өнцгөөр чирэгдэх тохиолдолд чирэх уяаны арын үзүүрт 100кг-аас дээш ачаалал үүсэхэд дельтапланы Нисгэгч нь уяаг хялбархан мулталж суллах боломжтой механизмаар тухайн дельтапланыг тоноглон гэдгийг.

---oOo---